

УДК 385.81

**Сусветна-гістарычнае значэнне перамогі савецкага народа
ў Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг.**

Краўчанка В. А.

Навуковы кіраўнік Пазняк С. А.

Беларускі нацыянальны тэхнічны універсітэт

Уводзіны. Вялікая Айчынная вайна, якую народы нашай краіны вялі доўгіх чатыры гады, завяршылася поўным разгромам узброеных сіл гітлераўскай Германіі і яе сатэлітаў.

Асноўная частка. Узброенае супрацьстаянне савецкага народа з нацысцкай Германіяй і яе хаўруснікамі было галоўнай, вырашальнай часткай другой сусветнай вайны. Менавіта савецка-германскі фронт «перамалоў» 607 гітлераўскіх дывізій з 783, пабітых падчас Другой сусветнай вайны. Ад здольнасці Чырвонай Арміі вытрымаць напор гітлераўскай вайскавай машыны, самай магутнай напачатку 40-х гадоў ХХ стагоддзя, залежаў лёс не толькі народаў Савецкага Саюза. У свеце не знайшлося ніякай іншай вайскавай сілы, якая змагла б спачатку эфектыўна супрацьстаяць узброеным сілам фашысцкай Германіі, а потым пабіць іх. Перамога над фашызмам азначала яго крах і як формы дзяржаўнага кіравання, і як ідэалогіі расізму, шавінізму, сацыяльнай і нацыянальнай дэмагогіі [1]

Вайна запатрабавала ад нашага народа найвялікай напругі сіл і велізарных ахвяр, расчыніла ўстойлівасць і мужнасць савецкага чалавека, здольнасць яго да самаахвяравання ў імя волі і незалежнасці Родзін. У гады вайны гераічнасць стала масавым. За баявыя вычыны больш 7 млн. савецкіх ваяроў былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі, звыш 11 600

сталі Героямі Савецкага Саюза, з іх 104 – двойчы, трое – тройчы (Г. К. Жукаў, І. Н. Кажадуб, А. І. Пакрышкін). Першымі ў гады вайны гэтага звання былі ганараваны савецкія лётнікі М. П. Жукаў, З. І. Здоровцев і П. Т. Харытонаў, якія таранілі фашысцкія самалёты на подступах да Ленінграда.

Усяго ў ваенны час у Сухапутных войсках было выхавана звыш 8 тыс. Герояў, у тым ліку 1 800 артылерыстаў, 1 142 танкісты, 650 ваяроў інжынерных войскаў, больш за 290 сувязістаў, 93 ваяры СПА, 52 ваяры вайсковага тылу, 44 медыкі; у Вайскова-Паветраных сілах Героямі сталі 2 400 чалавек; у Вайскова-Марскім Флоце – звыш 500 чалавек, партызан, падпольшчыкаў і выведнікаў – каля 400 чалавек, памежнікаў – больш за 150 чалавек.

У ліку Герояў Савецкага Саюза ваеннага часу 87 кабет. Першай гэтага звання была ганаравана пасмяротна З. А. Касмадзям'янская.

Сярод Герояў – рэпрэзентанты маярытэту нацый і народнасцяў Савецкага Саюза, у тым ліку рускіх – 8 160 чалавек; украінцаў – 2 069, беларусаў – 309, татарцаў – 161, габрэяў – 108, казахаў – 96, грузінаў – 90, армянаў – 90, узбекаў – 69, мардвін – 61, чувашоў – 44, азербайджанцаў – 43, башкір – 39, асяцін – 32, туркмен – 18, літоўцаў – 15, таджыкаў – 14, латышоў – 13, кіргізаў – 12, удмуртаў – 10, карэл – 9, калмыкаў – 8, кабардзінцаў – 7, адыгейцаў – 6, абхазцаў – 5, якутаў – 3, малдаванаў – 2.

Чатыры Героі Савецкага Саюза – артылерыст А. У. Алёшаў, лётнік І. Г. Драченко, камандзір стралковага ўзвода П. Х. Дубинда і артылерыст Н. І. Кузняцоў за баявыя вычыны былі ўзнагароджаны таксама ордэнамі Славы ўсіх трох ступеняў. Поўнымі кавалерамі ордэны Славы сталі вышэй 2 500 чалавек, у тым ліку 4 кабеты [2]

Перамога над нацысцкай Германіяй азначала для Савецкага Саюза шмат што. Перадусім, была захавана яго дзяржаўнасць, пацверджана

жаданне савецкага народа жыць у свеце і сяброўстве з іншымі народамі, выяўлена жыццёвасць патрыятызму; годна працягнуты гістарычныя традыцыі абароны Бацькаўшчыны. Савецкі Саюз выйшаў з вайны зранены, страціўшы да 27 млн. чалавек, але яго вайсковая моц і аўтарытэт у свеце ўзраслі шматкроць. Ён умацаваў свае пазіцыі ў геапалітычным дачыненні, перамогі Чырвонай Арміі прывялі яго да статусу вялікай дзяржавы. СССР быў самай вялікай у свеце краінай па тэрыторыі і ўторай – па эканамічных паказніках. Разгром вайсковай моцы Германіі дазволіў Савецкаму Саюзу стаць звышдзяржавай свету, у выніку чаго павялічылася яго адказнасць перад чалавецтвам, сусветнай гісторыяй.

Справядлівая Айчынная вайна савецкага народа істотна ўплывала на антыфашысцкае, вызвольнае змаганне народаў Еўропы. Няшчасці і паразы Чырвонай Арміі згубна адбіваліся на руху Супраціву і нацыянальна-вызвольным змаганні народаў. Наадварот, поспехі Чырвонай Арміі выступалі фактарам умацнення змагання супраць акупантаў.

Наколькі высокая была цана, якой сплаліся паразы і перамогі на савецка-германскім фронце, сведчаць выніковыя дадзеныя пра баявыя страты бакоў. Чырвоная Армія страціла падчас вайны беззваротна (забітымі, памерлымі ад ран і якія згінулі без весткі) 11 273 тыс. чалавек. Апроч таго, беззваротныя страты савецкіх памежных і ўнутраных войскаў склалі 159,1 тыс. чалавек. За вылікам паўторна закліканых на вызваленай ад ворага тэрыторыі і якія вярнуліся з палону пасля вайны беззваротныя страты савецкіх Узброеных Сіл вызначаюцца ў 8 668,4 тыс. чалавек. Беззваротныя страты вермахта і войскаў хаўруснікаў Германіі, якія змагаліся на Ўсходнім фронце, дасягнулі 5,8–6,0 млн. чалавек.

Такім чынам, панясучы велізарныя страты, Савецкі Саюз перамог у цяжкай вайне:

1) за час вайны была створана магутная вайсковая прамысловасць, сфармавана індустрыяная база;

2) СССР па выніках вайны ўключыў дадатковыя тэрыторыі на Захадзе і Усходзе;

3) быў заваяваны сур'ёзны міжнародны аўтарытэт, СССР увайшоў у розныя міжнародныя арганізацыі і звязы, значна пашырыў сферу палітычнага ўплыву;

4) закладзены грунт для стварэння «блока сацыялістычных дзяржаў» Еўропы і Азіі;

5) адкрыліся магчымасці дэмакратычнага абнаўлення свету і вызвалення асад;

б) у выніку ўзрастання ролі і аўтарытэта СССР адбылося ўмацаванне сталінскага рэжыму [3].

Заклучэнне. Перамога, заваяваная нязнанай гераічнасцю народа на фронце і найвялікім самаахвяраваннем у тыле, азначала паразу блока фашысцкіх дзяржаў і мела сусветна-гістарычнае значэнне.

Літаратура

1. Пятрэнка, А. В. Гісторыя другой сусветнай вайны 1939-1945: У 12-ці т. – Т.4. / А. В. Пятрэнка // StudeFiles [Электронны рэсурс]. – 2010. – 29 лютага. – Рэжым доступу: <https://studfile.net/preview/5622345/page:26/>. – Дата доступу: 17.05.2020.

2. Крывашэў, М. Гісторыя другой сусветнай вайны 1939–1945 г. / М. Крывашэў // навучальныя матэрыялы [Электронны рэсурс]. – 2015. – 7 траўня. – Рэжым доступу: <https://works.doklad.ru/view/OLcHeOTFrA0.html>. – Дата доступу: 10.12.2019.

3. Верт, Н. Гісторыя Савецкай дзяржавы: пер. з фр. / Н. Верт. // 3-е выд., выпр. – М.: Увесь свет, 2006 – Рэжым доступу: <https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=902195>.– Дата доступу: 18.05.2020.